

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
MME a BirdLife International partnere Magyarországon

1121 Budapest, Költő utca 21.
e-mail: mme@mme.hu
telefon: 06 1 275 6247

Hazánk madárvédelmét támogathatja
adományával és adójának 1%-ával!
Bankszámlaszámunk: 11712004-20011215
Adószámunk: 19001243-2-43

mme.hu

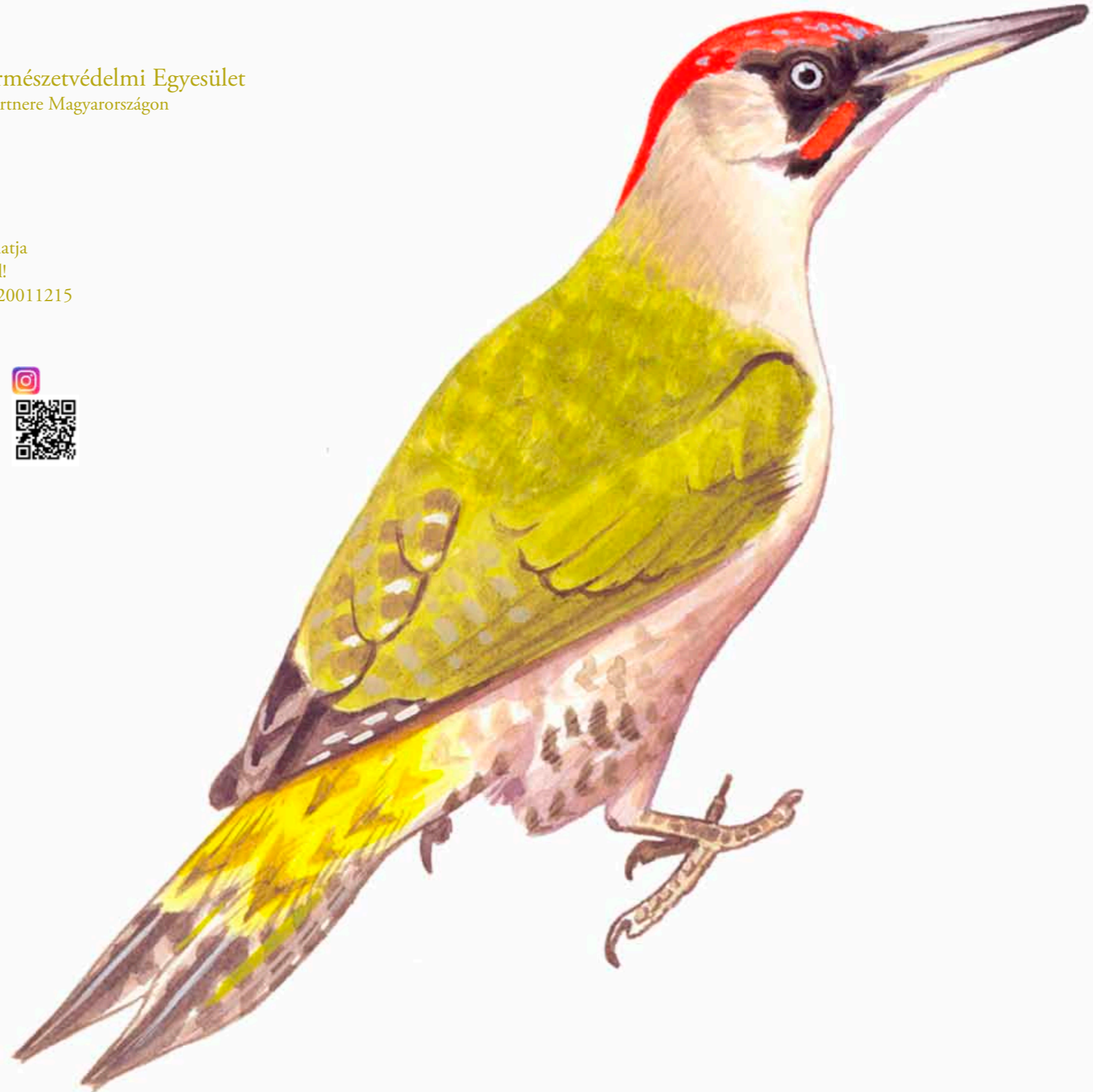
facebook

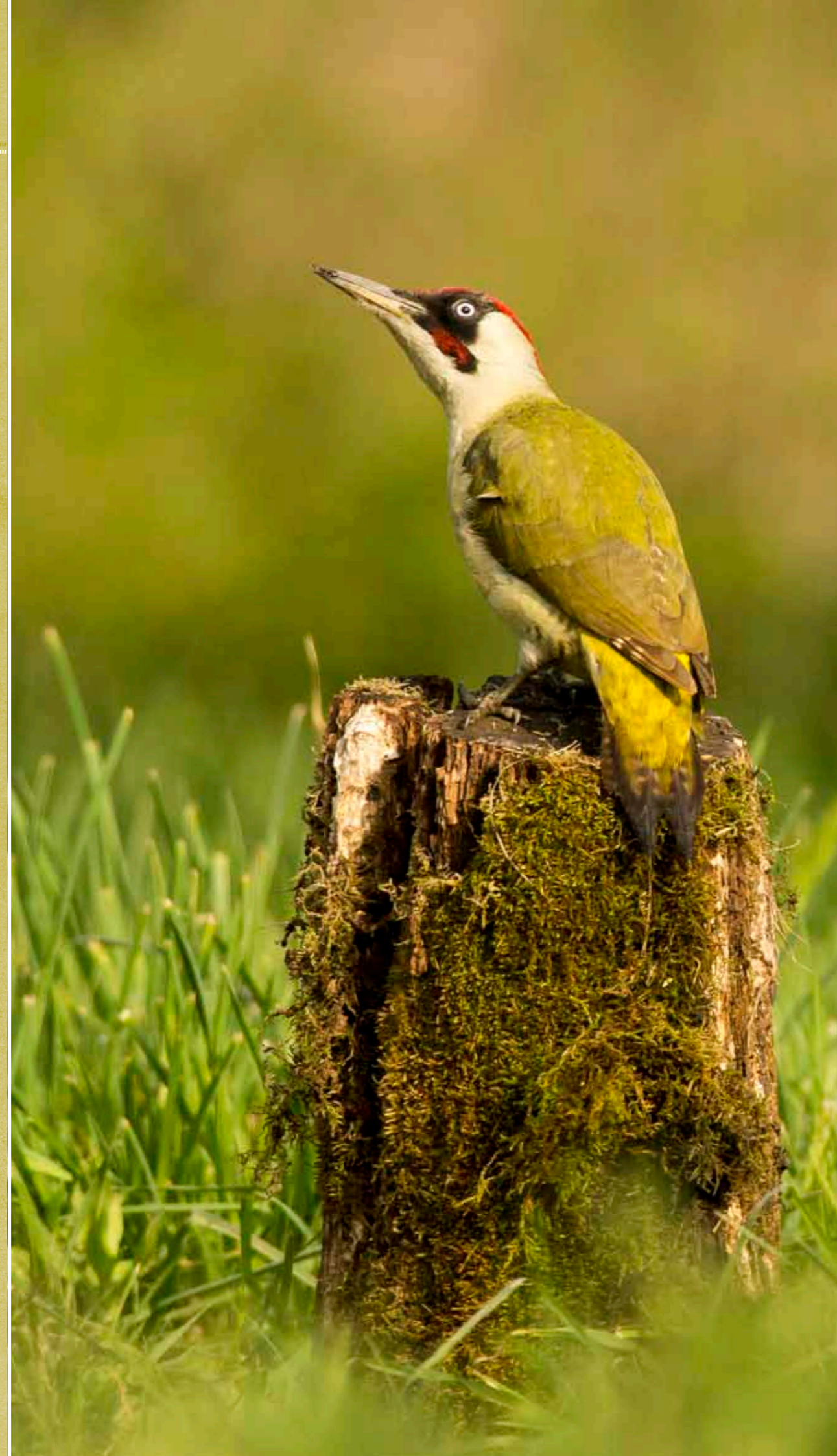

YouTube

Instagram

KEDVES TAGTÁRSUNK! TISZTELT TERMÉSZETVÉDŐ!

Fogadja szeretettel a 2022-es év eredményeiről szóló jelentésünket. A *zöld küllő* évében különös figyelmet fordítottunk a harkályokra és élőhelyükre, az erdőkre. A kialakuló energiakrízis és az orosz-ukrán háború hullámai különös aktualitást adtak a kérdésnek. Az év során ezekre az okokra hivatkozva középpontba került a tűzifa ellátás kérdése. Olyan módosítások kerültek napirendre az erdőgazdálkodás szabályozásában, amelyek az erdők állapotára és a természetre is jelentős hatást gyakoroltak. Emiatt partnereinkkel rendszeresen felszólaltunk, hangsúlyozva, hogy a felmerülő problémákat úgy kell kezelni, hogy közben a környezeti állapotunk ne romoljon, mert az hosszú távon valójában nem megoldani, hanem elmélyíteni fogja a víz, az energia és a humanitárius krízist is. Felszólalásunk eredményeként ugyan nem sikerült teljesen visszavonatni a módosításokat, de a közvélemény jelentős érdeklődésének hatására kedvezőbb irányba alakult a szabályozás.

Az év, nemzetközi szervezetünknek a *BirdLife International* fennállásának 30. és az *ICBP* elődszervezetével együtt 100. évfordulója is volt. Megrendezésre került az ünnepélyes világkonferencia az Egyesült Királyságban. Örömteli esemény volt, hogy a konferencia keretein belül megalakult a *BirdLife Ifjúsági Tanácsa* és így a jövő generáció aktívan képviselte magát a mostani eseményen és remélhetőleg aktív szerepet fog játszani nemzetközi szervezetünk életében és jövőjének kialakításában is. Mivel az MME Ifjúsági Tagozata is nemrég alakult meg, így a tagozat képviselői rögtön a kezdetektől részt vehettek a munkában és személyesen is képviselték a magyar ifjú madárvédőket a nemzetközi seregszemlén.

Az eseményre időzítve jelent meg a *Világ Madarainak Helyzete* jelentés is, ami globálisan próbálja meg áttekinteni a madarak helyzetét, a veszélyeztető tényezőiket és a természetvédelmi megoldásokat. A jelentés az eddigi legaggasztóbb képet festi a madarak, és ezzel együtt a Földi élet jövőjét illetően. Az adatok szerint a madárfajok közel felének az állománya hanyatlik, számos populáció egvedszáma kritikusan alacsony. Jelenleg minden nyolcadik madárfaj a kihalás szélére sodródott. A „State of the World's Birds 2022” jelentés több mint 11 000 madárfaj kihalási kockázatát és 13 600 Fontos Madárelőhely (IBA) és Kulcsfontosságú Természeti Terület (KBA) adatait elemezte. A jelentés összefoglalja, hogy a madárpopulációk vizsgálatai alapján milyen következtetéseket vonhatunk le a természet állapotáról, a ránehezülő nyomásról, a meglévő és a még szükséges megoldásokról. A jelentés szerint a madarak és a biológiai sokféleség szempontjából legkritikusabb területek hatékony megőrzésének, védelmének és kezelésének kell lennie az egyik legfontosabb intézkedésnek a jövőben, amihez most azonnal hozzá kell kezdenünk!

A nemzetközi hálózat, partnerség fontos értéke a demokratikus működés, a szolidaritás, az egymás támogatása. Különösen fájó volt így a kialakuló nemzetközi politikai helyzet kapcsán ukrán partnerszervezetünk működésének megnehezülése, ellehetetlenülése és az, hogy a fehérorosz partnerünket erőszakkal megszüntették. Ebben a helyzetben különösen fontos volt a szolidaritás: kollektíve pénzügyileg segítettük az ukrán partnerünket, a külföldre kényszerülő munkatársainak egy része munkát tudott találni a lengyel partnerszervezetünknel, a fehérorosz partnerünk eredményeit próbáljuk megőrizni és fenntartani addig, amíg nem működhetnek újra az országukban. Az együttműködésben szerencsére nem csak a problémákat kell megoldanunk, hanem előremutató fejlesztéseket is tudunk tenni. Egyesületünk már sok országban próbálta segíteni a partnerek fejlődését, aktív ismeretátadással, aktív szakmai és kisebb mértékben pénzügyi támogatással. Ebben az évben a sikeres jelvény adománykampányunkra építve megszerveztük az európai partnereink jelvényellátását, ezáltal próbáljuk segíteni a szervezetek adománygyűjtésének fejlesztését, hosszútávú fennmaradásuk és hatékony természetvédelmi munkájuk megalapozását.

A fentiekből is látszik, hogy az év különösen gazdag volt kihívásokban és krízisekben, de ezen körülmények között is jelentős eredményeket könyvelhettünk el, ami csak támogatóinknak, tagjainknak és önkénteseinknek segítségével volt lehetséges. Köszönjük, hogy velünk tartottak ebben az évben is!

Bukor Zoltán

Bukor Zoltán
elnök

Halmos Gergő

Halmos Gergő
igazgató

TAGSÁG ÉS ORSZÁGOS HELYI CSOPORT HÁLÓZAT

Az egyesület számára kiemelten fontos, hogy tevékenységünk minél szélesebb körű figyelmet kapjon, éppen ezért a társadalmi támogatottság legfőbb értékünk és munkánk alapja. Küldetésünket, a természetvédelmi és a társadalmi szintű szemléletformáló és partnerségi feladatok ellátását jelenleg harminc helyi csoportunk segíti, miközben egy további csoport a külföldi tagjainkat tömöríti. Ezek a helyi szervezetek teszik lehetővé, hogy az ország egész területén képviseljük mind a szervezetet, mind a természetvédelem és a környezeti nevelés ügyét.

A helyi csoportok az adott térségben élő tagjaink tevékenységét koordinálják. Lakcíme alapján minden új egyesületi tag – hacsak nincs ettől eltérő kérése – a területileg illetékes helyi csoportunk tagjává válik. A belépés után a helyi csoport is felveszi a kapcsolatot az új tagtársunkkal, és hírlevelekben tájékoztatja a csoport eseményeiről, kirándulásairól, természetvédelmi akcióiról, melyekbe a tagok így be tudnak kapcsolódni.

Az MME Központi Irodája természetvédelmi és környezeti nevelési szakmai anyagokkal, pénzügyi és adminisztrációs háttérrel, illetve a tagdíjakból, adományokból és pályázati forrásokból befolyó összegekkel segíti a helyi csoportok működését. Helyi csoportjaink pedig évente több tízezer önkéntes munkaórán végeznek természetvédelmi és környezeti nevelési tevékenységet.

Az 1974. január 6-i megalakulás és a 2022. december 31. közötti időszakban 40 525-en léptek be szervezetünkbe. 2022. év végi nyilvántartásunk szerint a fizetőtag-létszámunk 6342 fő, melyből 584-en új belépők és 5758-an a tagságukat megújítók. Tagságunk a családi tagokkal együtt 10 422 főt számlált.

TÁMOGATÓ TAGSÁGI FORMÁK

2008-tól a támogató tagsági formák kiegészültek bronz fokozattal (20 000 Ft/év), ezüst fokozattal (50 000 Ft/év), arany fokozattal (100 000 Ft/év), valamint állandó tagsággal (200 000 Ft, élete végéig tartó tagság).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BRONZ	16	33	33	47	57	48	46	57	63	84	88	192	212	167	148
EZÜST	3	0	3	4	6	33	4	23	7	8	7	11	16	18	26
ARANY	2	4	5	5	5	6	1	4	3	3	5	12	16	19	18
ÁLLANDÓ TAG	0	0	1	1	2	0	0	1	1	2	2	6	3	6	7

SZAKPOLITIKA, NEMZETKÖZI TEVÉKENYSÉG

Partnership for
nature and people

Szakembereink természetvédelmi érdekeket képviselve vesznek részt számos bizottság munkájában, például az Országos Környezetvédelmi Tanácsban, a Vidékfejlesztési program és a Halászati program monitoringbizottságában, és folyamatosan véleményezzük a jogszabálytervezeteket, programokat. Az év során kiemelt témánk volt az erdők ügye a fellépő energiakrízis és a háborús vészhelyzet kapcsán előkerülő tűzifaellátási kérdéseknek és az emiatt tett intézkedéseknek köszönhetően, amelyek vészjósó szinten könnyítették ki az erdőgazdálkodás szabályait. Partnereinkkel, a WWF Magyarországgal és a Magyar Természetvédők Szövetségével közösen álltunk ki az erdők védelme és az elért természetvédelmi szint megőrzése mellett, hogy a jelenlegi krízishelyzet kezelése ne vezessen még mélyebb válságok kialakulásához és természeti értékeink további elvesztéséhez.

Egyesületünk nemzetközi szervezete, a BirdLife International a világ legnagyobb természetvédelmi hálózata, amely több mint százötz országban 2,5 millió taggal és négyezer alkalmazottal áll a madár- és természetvédelem szolgálatában. Az európai és közép-ázsiai régió képviselői irodája Brüsszelben működik, ahol az egyik legjelentősebb természetvédő csoportosulásként dolgozunk az Európai Unió „zöldebbé tételéért”. Az év kiemelt témája az európai élőhely-helyreállítási szabályozás ügye, amelyhez nagy reményeket fűzünk az európai uniós biodiverzitási stratégia megvalósításának egyik fő új eszközeként.

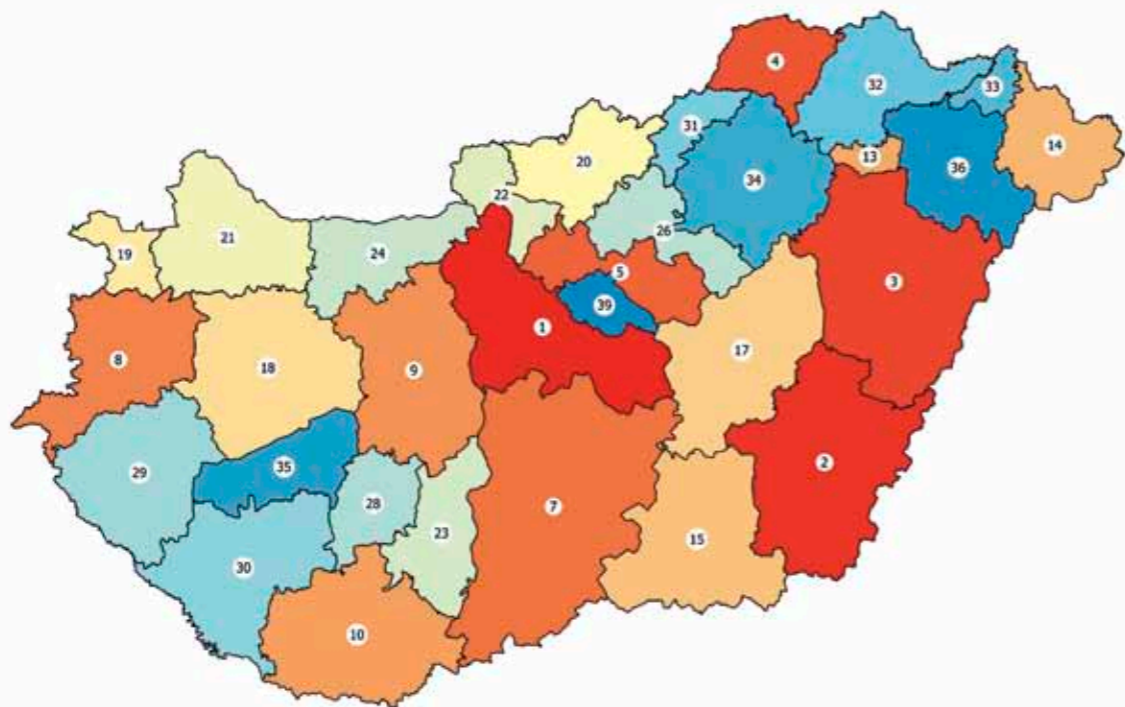
A régió működését felügyelő bizottság elnöki tisztjét az MME képviselője töltötte be az év során megrendezett világkonferenciáig, amelynek során a szervezet és elődszervezete, az ICBP fennállásának századik évfordulóját ünnepeltük. Az Egyesület Királyságban megrendezett konferencia keretében megalakult a BirdLife Ifjúsági Tanácsa, amiben az MME Ifjúsági Tagozatának képviselői is részt vesznek.

Az év során segítettük a BirdLife hálózatának fejlesztését részben a Balkán regionális fejlesztési programjának pénzügyi támogatásával, részben tanácsadással. A Nyugat-Balkán számos madárfajunk fontos vonulási útvonala és telelőterülete, így egyesületünk stratégiai célja ebben a régióban erős partnerszervezetek létrejöttének segítése. Az év során a hazai jelvénykampányunk sikerére alapozva nemzetközi szinten koordinálni kezdtük a jelvények terjesztését, és tapasztalatainkat sok más országbeli

partner számára átadtuk, hogy segítsük adománygyűjtő programjaik beindítását és fejlesztését. Az MME tagja a Nemzetközi Természetvédelmi Uniónak (IUCN) is, amelynek Magyar Nemzeti Bizottságában, illetve szakbizottságaiban tevékenykedünk.

HELYI CSOPORTOK BEMUTATÁSA

CSOPORT	TAG- LÉTSZÁM	CSALÁDI TAGOK- KAL	ÖNKÉN- TES	TEVÉKENYSÉGEK																																																		
1. Budapesti	2332	3630	280																																																			
3. Hajdú-Bihar megyei	197	287	135																																																			
5. Gödöllő	167	314	24																																																			
8. Vas megyei	135	206	190																																																			
10. Baranyai	433	840	210																																																			
14. Szatmár-Beregi	25	50	15																																																			
17. Jász-Nagykun-Szolnok	176	243	15	<table border="1"> <thead> <tr> <th>CSOPORT</th> <th>TAG- LÉTSZÁM</th> <th>CSALÁDI TAGOK- KAL</th> <th>ÖNKÉN- TES</th> <th>TEVÉKENYSÉGEK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>18. Veszprém</td> <td>202</td> <td>357</td> <td>21</td> <td></td> </tr> <tr> <td>20. Nógrád megyei</td> <td>90</td> <td>162</td> <td>27</td> <td></td> </tr> <tr> <td>22. Börzsönyi</td> <td>222</td> <td>403</td> <td>230</td> <td></td> </tr> <tr> <td>24. Komárom-Esztergom m.</td> <td>187</td> <td>288</td> <td>115</td> <td></td> </tr> <tr> <td>28. Dombóvári</td> <td>82</td> <td>136</td> <td>35</td> <td></td> </tr> <tr> <td>30. Kaposvári</td> <td>75</td> <td>108</td> <td>28</td> <td></td> </tr> <tr> <td>33. Zempléni</td> <td>56</td> <td>121</td> <td>14</td> <td></td> </tr> <tr> <td>35. Dél-Balaton</td> <td>72</td> <td>140</td> <td>14</td> <td></td> </tr> <tr> <td>39. Tápió</td> <td>77</td> <td>154</td> <td>65</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Szerepvállalás környezeti nevelésben Gyerek- illetve gyűrűzőtáborok szervezése Odú kihelyezése, karbantartása, felügyelete Madárgyűrűzés, madárgyűrűzési bemutatók és madárgyűrűző táborok tartása Élőhelyek felügyelete, karbantartása, felújítása Sérült madarak mentése Békamentés Szemétszedés, takarítás Aktív részvétel fajvédelmi munkálatokban Kutatás, monitoring </td></tr></tbody></table>	CSOPORT	TAG- LÉTSZÁM	CSALÁDI TAGOK- KAL	ÖNKÉN- TES	TEVÉKENYSÉGEK	18. Veszprém	202	357	21		20. Nógrád megyei	90	162	27		22. Börzsönyi	222	403	230		24. Komárom-Esztergom m.	187	288	115		28. Dombóvári	82	136	35		30. Kaposvári	75	108	28		33. Zempléni	56	121	14		35. Dél-Balaton	72	140	14		39. Tápió	77	154	65	<ul style="list-style-type: none"> Szerepvállalás környezeti nevelésben Gyerek- illetve gyűrűzőtáborok szervezése Odú kihelyezése, karbantartása, felügyelete Madárgyűrűzés, madárgyűrűzési bemutatók és madárgyűrűző táborok tartása Élőhelyek felügyelete, karbantartása, felújítása Sérült madarak mentése Békamentés Szemétszedés, takarítás Aktív részvétel fajvédelmi munkálatokban Kutatás, monitoring
CSOPORT	TAG- LÉTSZÁM	CSALÁDI TAGOK- KAL	ÖNKÉN- TES	TEVÉKENYSÉGEK																																																		
18. Veszprém	202	357	21																																																			
20. Nógrád megyei	90	162	27																																																			
22. Börzsönyi	222	403	230																																																			
24. Komárom-Esztergom m.	187	288	115																																																			
28. Dombóvári	82	136	35																																																			
30. Kaposvári	75	108	28																																																			
33. Zempléni	56	121	14																																																			
35. Dél-Balaton	72	140	14																																																			
39. Tápió	77	154	65	<ul style="list-style-type: none"> Szerepvállalás környezeti nevelésben Gyerek- illetve gyűrűzőtáborok szervezése Odú kihelyezése, karbantartása, felügyelete Madárgyűrűzés, madárgyűrűzési bemutatók és madárgyűrűző táborok tartása Élőhelyek felügyelete, karbantartása, felújítása Sérült madarak mentése Békamentés Szemétszedés, takarítás Aktív részvétel fajvédelmi munkálatokban Kutatás, monitoring 																																																		

A csoportok fő tevékenységét sötét piktogramokkal jelöltük!

Minden helyi csoport részt vesz országos és helyi érdeklődésre számot tartó események szervezésében.

SZAKOSZTÁLYOK

RAGADOZÓMADÁR-VÉDELMI SZAKOSZTÁLY (RMVSZ)

A szakosztály folyamatosan monitorozza a ritka, kiemelt természeti értéket képviselő fajokat. Évente valamennyi párra kiterjedő felmérést végzünk a következő fajok esetében: uhu, törpekuvick, békászó sas, parlagi sas, szirti sas, rétihéja, hamvas rétihéja, kígyászölyv, vörös kánya, pusztai ölyv, kék vércse, kerecsensólyom és vándorsólyom. Majdnem minden párra kiterjedő monitoringtevékenységet folytattunk a fekete gólya, a gyöngybagoly, az uráli bagoly, a darázsölyv és a barna kánya vonatkozásában. Széles körű monitoring zajlik a kuvick és a füleskuvick esetében, illetve egyre kiterjedtebb állományfelmérés történik a macskabagoly, az erdei fülesbagoly, a karvaly, a héja, a barna rétihéja, az egerészölyv és a vörös vércse esetében. Monitoringtevékenységünk valamennyi fajra kiterjedő eredményei az MME honlapján érhetők el. 2022-ben lezajlott az első bagolyköpet-határozó tanfolyamunk. Megtartottuk a XVII. Súlyomcsalagató nevű éves konferenciát és a szakosztályunk éves baráti találkozóját is Váralján, a XXXII. Sasriasztót. Megjelentettük a Heliaca nevű évkönyvünk 18. évfolyamát, amely az MME honlapján érhető el.

KÉTÉLTŰ- ÉS HÜLLŐVÉDELMI SZAKOSZTÁLY (KHVSZ)

Szakosztályunk haragossikló-élőhelyvédelmi programja 2011 óta zajlik, melynek keretében 2022-ben is folytattuk a Duna menti, a vöröskövári, valamint a Buda környéki állományok monitorozását. A felmérésekre a Természet Szolgálatában Alapítvánnyal (TSZA) együttműködve, a területileg érintett nemzeti parkokkal (Duna-Dráva és Duna-Ípoly Nemzeti Parkok) kötött kutatási szerződések alapján került sor. A 2022-es év során a Vörösköváron 37 észlelésünk volt, melyek közül hat példányt sikerült lemérni, és egy példány rádiótelemetriás jelölésére került sor. Budaörs élőhelyein az elmúlt három évben kifejezetten megcsappantak az észlelések. Ennek oka elsősorban a terület megnövekedett turista- és rekreációs forgalma, melynek hatására taposás útján károsodik az egyébként is sérülékeny, a haragos siklók és más védett állat- és növényfajok élőhelyét jelentő sziklagyep. A Természet Szolgálatában Alapítvánnyal (TSZA) szorosan együttműködve 2015 óta zajlik a keresztcs vipera hazai állományainak felmérése a Duna-Dráva, a Balaton-felvidéki, a Hortobágyi és az Aggteleki Nemzeti Park területein. A tavaszi és őszi időszakban három mintavételi területre szerveztünk bejárásokat. Kaszón három példányt észleltünk, míg a Zemplénben egy példányt, a Beregsíkon pedig további 22 példányt regisztráltunk.

2022-ben nyolcadik alkalommal, a királyréti Hiúz Ház Erdei Iskola és

Látogatóközpontban került megrendezésre 10–18 év közötti iskolásoknak szóló herpetológiai táborunk, a Herptábor, melyen harminc érdeklődő fiatal vehetett részt. A terepi és csoportos foglalkozások mellett szakmai előadásokat is hallhattak a táborlakók, a túrák során pedig testközelből fedezhették fel a Börzsöny kétéltű- és hüllővilágát és szerezhettek átfogó ismereteket az élőhely herpetofaunájáról.

Az Országos kétéltű- és hüllőtérképezés programunk sikere továbbra is töretlen, melyet a 2022-ben lelkes önkénteseink által honlapunkra beküldött 3126 új megfigyelés bizonyít. Ennek köszönhetően a program fennállása óta eltelt 12 év során összesen 71 938 előfordulási adat (43 186 kétéltű és 28 752 hüllő) gyűlt össze. Az eddigi évekhez hasonlóan 2022-ben is díjaztuk leglelkesebb felhasználóinkat: a legtöbb adatot és a legszebb képeket feltöltők közül a dobogósokat ismét az év fájával díszített ajándékokkal jutalmaztuk.

Az előző évekhez hasonlóan szakosztályunk 2022-ben is kiválasztott egy fajt, melyre megkülönböztetett figyelem irányult. Ez alkalommal az év hüllője címet a homoki gyík (*Podarcis tauricus*) érdemelte ki. Az Agrárminisztérium Zöld forrás pályázata és a LIFE IP GRASSLAND-HU projekt által is támogatott program keretében Magyarország gyíkfajait és a korábbi években készült, hazai békákat, valamint kígyókat bemutató kiállításaink az év során 49 (az elmúlt években összesen 153) helyszínre jutottak el. A kommunikációt letölthető előadással, feladatlapokkal, képválogatással, rajzpályázati felhívással és ismeretterjesztő cikkekkel, illetve az ezekre a figyelmet felhívó sajtóközleménnyel, a vándorkiállításokhoz kapcsolódó ingyenes előadásokkal szélesítettük. Az év során munkánkat különböző rendezvényeken is népszerűsítettük: részt vettünk többek között a Dömösi Zöld Forratagon, a Tropicarium víz világnapja alkalmából megrendezett rendezvényén, a TerraPlazán, valamint a Fővárosi Állat- és Növénykert több nagy rendezvényén is.

EMLŐSVÉDELMI SZAKOSZTÁLY (EVSZ)

2022 a folyamatban lévő pályázatok miatt is elsőként a denevérek és a földikutyák védelmének jegyében telt. A Bat4Man pályázat tevékenységeihez kapcsolódva elsősorban a denevérekkel kapcsolatos ismeretterjesztési feladatokra koncentráltunk, de számos helyszínen gyakorlati védelmi beavatkozások is történtek, illetve a hosszú évek óta végzett denevérmentési akciókat is folytattuk a régóta fennálló partnerekkel együttműködve. A denevérvédelmi projekttel együttműködésben júliusban Jósfaón megrendeztük II. Denevér- és Emlőskutató Táborát, ahol hazai emlősvédelmi szakemberek tanácskoztak, illetve vettek részt gyakorlati védelmi terepmunkákban. Az MME EVSZ tagjai 2022-ben részt vettek a madarasi Marhajárás nevű védett területen zajló új földikutya-állomány létrehozásában, illetve az új populáció monitorozásában, valamint egy Debrecen szélén fekvő és rendkívüli módon veszélyeztetett földikutya-populáció állományváltozásainak nyomon követésében (monitoring). Kétnapos terepi workshopot szerveztek 2022 májusában valamennyi érintett nemzeti park természetvédelmi őrei számára, ahol közösen vitatták meg a földikutya-állományok monitorozásának nehézségeit a Hortobágyi Nemzeti Park földikutya-élőhelyeinek bejárása során. Mindez nem csupán egy egységes monitoring-módszertan kidolgozásához járul hozzá, de a földikutyák gyakorlati védelméhez kapcsolódó legkülönbözőbb problémák és jó gyakorlatok átadását, megosztását is elősegíti.

HARKÁLYVÉDELMI-SZAKOSZTÁLY (HVSZ)

2022-ben tovább folytattuk a fehérhátú fakopáncs országos felmérését, melynek célja a hazai fészkelő populáció állománynagyságának pontos becslése és a faj elterjedési területeinek pontosítása. A két felmérési év (2021–2022) eredményeinek feldolgozása is megkezdődött, szakcikkekben tervezzük ennek publikálását. A Fehérhátú Fakopáncs Munkacsoport után 2022-ben Klébert Antal vezetésével elindítottuk második munkacsoportunkat, amelynek célfaja a nyaktekerecs, az egyetlen hosszú távon vonuló (és emiatt is veszélyeztetett), ráadásul jelenleg európai szinten csökkenő állományú harkályfajunk. A munkacsoport mintaterületeket alakított ki, ahol odúkihelyezéssel segíti a faj védelmét, továbbá megkezdte az állományok felmérését és gyűrűzését is. A német Harkály Szakosztály Bécsben tartott konferenciáján az MME Harkályvédelmi Szakosztálya is jelen volt. A HVSZ elnöke, Gerard Gorman rövid előadást tartott szakosztályunk munkájáról. A zöld küllő védelmének évében népszerűsítő cikket jelentettünk meg a Madártávlatban a fajról, majd a hangyákról és az őket fogyasztó hazai harkályokról közöltünk le összeállítást. Ismeretterjesztő kiadványunk jelent meg a harkályokról és a holtfák szerepéről az erdőben. Tovább fejlesztettük Facebook-oldalunkat rendszeres posztokkal, hírekkel. Az oldalnak jelenleg 501 követője van. Elindítottuk továbbá a szakosztály Instagram-oldalát is. A Tatai Vadlúdsokadalomban már hagyományosnak mondható módon előadást tartottunk a harkályok okozta károkról, illetve a nyaktekercsről, majd harkálysétát szerveztünk közel nyolcvan résztvevővel. Az állatok világnapja alkalmából az év madaráról, a zöld küllőről tartottunk előadást. Az év végén elkezdtük a szervezést és a felkészülést a Covid miatt korábban elmaradt, 2023. márciusban tartandó Kőszegi Harkály CAMP II táborra.

VÍZIMADÁR-VÉDELMI SZAKOSZTÁLY (VVM)

A 2021 tavaszán újjáalakult Vízimadár-védelmi Szakosztály kiterjedt monitoringprogramokat szervezett, így folyamatossá vált a hó közepi Vonulóvízimadár-monitoring program. Az ezzel kapcsolatos eredmények bemutatása a szakosztály honlapján, illetve a közösségi médiában folyamatos volt egész évben. Az általános monitoring mellett kiemelt figyelemmel foglalkoztunk a kritikus helyzetben lévő nagy goda, valamint a barát- és cigányréce átvonuló állományainak tavaszi és őszi felméréseivel. Elindult a magyarországi vizes élőhelyek esetében – kiterjedéstől függetlenül – egy egyszerű, ökológiai, természetvédelmi és kezelési adatokat összegző adatfelvételezés szakmai megalapozása, amely a védelmi koncepciók kidolgozásához fog alapul szolgálni. Az Országos vizes élőhely-kataszter program várhatóan 2023-tól segíti a terepi kollégák munkáját.

RITKASÁGVADÁSZ SZAKOSZTÁLY (RVSZ)

Új kezdeményezésként indítottuk útjára tavaszi programunkat, a SkyWatching Day-t, azaz Égboltfigyelő Napot, amelynek során április utolsó napján keresték tagjaink a hazánk légtérben megjelenő madárfajok közt elősorban a ritkaságokat. A programhoz 41 terepmadárász csatlakozott, akik 45 UTM-négyzetből gyűjtöttek összesen 165 madárfajról adatokat. Hagyományos őszi találkozónk, az immár XXII. Terepmadárász-találkozó és Madarászfutam ezúttal a Kiskunságban, Apajon zajlott. A négynapos rendezvény keretén belüli versenyen 28 (jellemzően háromfős) csapat indult, összesen 140 fajt észlelve. Az élményeket elhomályosította egy igazi szibériai ritkaság, a királyfűzike terepi megfigyelési lehetősége. A 2022. év során tagjaink a www.birding.hu honlapra az év során több mint

21 ezer adatot töltöttek fel jellemzően szórványos, illetve ritka madárfajokról. Már az év eleje is egy remek hírrel indult: a feketetorkú rigó második hazai észlelését rögzítették Kiskőrösön. Az ezt követő hónapokban is számos érdekesség került a szakavatott terepmadárászok elé, mint – egyebek mellett – az amerikai és az ázsiai pettyeslile, az örmény sirály, a reznek, a kuhi vagy az énekesek közül a berki nádiposzáta, a himalájai fűzike és a törpesármány. Kiemelkedő volt a szakosztály jelképmadarának, a fecskesirálynak két észlelése is, amelyek mindössze a kilencedik, valamint tizedik hazai adatai e egyszerű madárnak. Mindezeket túl a legnagyobb szenzációt a kanadai daru első hazai felbukkanása jelentette, amely a Hortobágyon heteken át nyújtott feledhetetlen terepi élményt a hazai és külföldi madarászok számára.

LEPKEVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

2022. júniusi megalakulásunkat követően igyekeztünk minél több érdeklődőt bevezetni a lepkék világába és szakosztályunk működésébe. Ennek első lépéseként augusztusban meghirdettük a Szinkron Éjszakai Lepkészetet, amely egy ország-szerte, párhuzamosan több ponton zajló egynapos esemény volt. Sokak öröme rengeteg éjszakai lepkét sikerült bevonni a fényforrásokhoz, illetve a kihelyezett csalétkekhez. A 11 helyszínen több mint kétszáz érdeklődő jelent meg. Szeptemberben részt vettünk a Szalkay József Magyar Lepkészeti Egyesület szervezésében az Országos Lepkésztalálkozón, ahol sikeresen érteztünk a szakosztály jövőjét illetően a hazai lepkésztársadalom fontos tagjaival. Ezt az eseményt éves találkozókként jelöltük meg. Októberben lehetőségünk nyílt részt venni a Magyar Rovartani Társaság által tartott Magyar Rovarászati Napon, ahol szintén sok érdeklődővel sikerült megismertetni szakosztályunk működését. Szakosztályunk fő eseményeként közönségsvivásra bocsátottuk a 2023-as év lepkéje cím jelöltjeit, aminek eredményeként a 2023-as év lepkéje a fecskefarkú pillangó lett.

IFJÚSÁGI TAGOZAT

Az Ifjúsági Tagozat gondolata 2020 végén kezdett megfogalmazódni egyesületünk fiatalabb önkéntesei körében, látva az önkéntes tábor kiöregedését. A tagozat célja a természet és legfőképpen a madarak iránt érdeklődő fiatalok bevonása az egyesület, a helyi csoportok tevékenységébe annak érdekében, hogy a jelen ifjúsága átadhassa tudását a következő generációnak. A korhatár 16–30 év. 2022. januárban tagsgunkat 120 fő alkotta, mely az év folyamán 163 főre emelkedett. Az utánpótlás-nevelés érdekében tagjaink lelkesen segítettek Ferencmajorban és Fehértón, illetve a Farmosi Madárvártán a madarásztáborok lebonyolításában. A Vártanapok programunk keretében márciusban Ócsán, októberben pedig Farmoson tekinthetett be a tagság a madárvárták működésébe. Július 14–17. között valósult meg az Ifjúsági Tagozat országos találkozója, melynek fő feladata az éves taggyűlés megtartása volt. A program továbbá lehetőséget biztosított az ifjú madarászoknak a megyehatárokon túlnyúló ismerkedésre, közös eszmecserékre. A Harkályvédelmi Szakosztály és az Ifjúsági Tagozat szervezésében, a Veszprém Megyei Helyi Csoport szponzorálásával került felmérésre a Bakony hegységben az ország legritkább harkályfaja, a fehérhátú fakopáncs. A már ismert revírek mellett további három új fehérhátúrevírt is találtunk. Szeptember 12–16. között képviseltük egyesületünket Cambridge-ben az It's Time Konferencián; a BirdLife International századik születésnapján cselekvésre hívtak bennünket, hogy meghatározzuk egy lehetséges BirdLife Ifjúsági Tanács kereteit. A XXII. Tatai Vadlúdsokadalom keretében bemutatásra került az Ifjúsági Tagozat, így három előadást tartottunk a tagozat működéséről, munkájáról és a személyes élményekről.

TERMÉSZETVÉDELMI PROGRAMOK

ÁRAMÜTÉS-MEGELŐZÉSI PROGRAM

2022-ben ismét több mint négyezer középvezettségű oszlopot ellenőrzött egyesületünk, ez évben is kiemelkedő nagyságrendű felmérőmunka zajlott a Kisalföldi Helyi Csoport területén, ahol a következő évben a teljes megye területének ellenőrzése lezárul. A felmérések eredményét egy hatósági bejelentés keretében juttatjuk el az érintetteknek, az országos adatokkal együtt. A klasszikus Középvezettségű oszlopok felmérése mellett 2022-ben a vasúthálózat mentén előforduló elhullások (gázolás, áramütés, felsővezetékkel ütközés) feltárása is érdemi léptéket ért el: 35 km szakasz ellenőrzése során 12 áramütött, valamint 134 gázolásnak áldozatul esett állat maradványait dokumentálták a Kisalföldi Helyi Csoport önkéntesei. 2022-ben közösen jegyeztünk cikket a hazai középvezettségű hálózat madárbaráttá alakítására tett kísérleti megoldásokról az MVM Démász munkatársával a villamosenergia-ipari szakembereknek szóló, Elektrotechnika című lapban. Ugyancsak az MVM Démással zajló együttműködés keretében Kecskeméten, Kiskunhalason, Békéscsabán és Szegeden régiós szintű szerelői továbbképzések keretében ismertettük és vitattuk meg a madárvédelmi szempontokat.

MÉRGEZÉS-MEGELŐZÉSI PROGRAM

A 2021-es évben az MME közreműködésével felderített kirívó mérgezéses esetek, illetve az azokat követő médiavisszhang és lakossági felháborodás eredményeképpen a 2022. évtől szigorodott a mérgezés törvényi büntethetősége. A társadalmi nyomásnak és a törvényt módosításnak komoly hatása volt, ugyanis 2022-ben drasztikusan csökkent az esetek és a mérgezés miatt elpusztult élőlények száma, ami komoly előrelépésnek számít. Összesen 13 esetben 44 élőlény és három család került meg mérgezés gyanús körülmények között.

Az MME mérge- és tetemkereső kutyás egysége 161 terepi keresést és két házkutatást hajtott végre, amely során összesen 25 bűncselekménnyel kapcsolatos és négy bűncselekmény gyanús találattal járult hozzá a ragadozó madarak ellen elkövetett hazai bűnesetek felderítéséhez. Az egység felkérést kapott Szerbiában történt parlagis-mérgezéses esetek kivizsgálására is, amely során öt védett madár és egy mérgezett család megtalálásával, továbbá a terepi kutatás irányításával segítették a helyi természetvédelmi és rendőrségi szakemberek munkáját.

2022-ben két, a kutyás egység által kivizsgált, ragadozó madarak ellen elkövetett bűncselekménnyel kapcsolatban is vádemelés történt. Az esetek 2020-ban és 2021-ben történtek.

Az egyik esetben egy fokozottan védett, Bulgáriában jeladóval felszerelt barátkeselyű másfél éve történt lelövésével, természetkárosítás bűncselekményének elkövetésével az ügyészség négy helyi vadászt vádolt meg, akiket emellett négy egerészölyv elpusztításával is gyanúsítanak.

Az előkészítő tárgyaláson a hivatásos vadász beismerte tettét, amiért a bíróság egy év hat hónap börtönrre ítélte – végrehajtását három évre felfüggesztve –, és eltiltotta öt évre a

hivatásos vadásztevékenységtől. A másik esetben pedig egy hivatásos vadász védett ragadozó madarakat – egerészölyveket – fogott a vadászható ragadozó emlősök gyérítésére használt és engedélyezett élvefogó csapdákkal. A madarakat azonban nem engedte el, hanem egy előre erre a célra elkészített hurkos bot segítségével a nyakuknál fogva rángatta ki a csapdából, és ismeretlen helyre szállította őket a területről – az sem nem zárható ki, hogy a madarak elpusztultak, vagy velük szemben további jogsértő tevékenység zajlott. A nyomozás befejezésével a Nemzeti Nyomozó Iroda a vádemelést megtette, és kezdeményezte a bírósági eljárás lefolytatását.

Sajnálatos módon Közép-Európa első mérge- és tetemkereső kutyája, Falco tízéves korában súlyos betegséget követően örök nyugovóra tért. A 2013-ban létrehozott kutyás egység 2017-ig kizárólag vele látta el a mérgezéses esetek helyszínelését, de egészen 2021-ig kiemelkedően fontos szerepe volt az egység munkájában. Ez idő alatt Falco 905 terepi keresést hajtott végre, és 403 esetben talált mérgezéssel kapcsolatos tetemet vagy mérgegyanyagokat, és több sikeres házkutatáson vett részt itthon és külföldön egyaránt. Kijelenthetjük, hogy munkájának és elért eredményeinek ragadozó madarak sokasága köszönhette az életét, és a mérgezések száma is csökkenni kezdett, példájára további keresőkutyák álltak munkába, és új egységek jöttek létre Európa több országában is.

<https://imperialeagle.eu/>

<https://www.facebook.com/PannonEagleLIFE>

SZALAKÓTAVÉDELMI PROGRAM

SZALAKÓTA
védelmi program
www.rollerproject.eu

A szalakótavédelem a Kárpát-medencében elnevezésű LIFE projekt fenntartási idejében is folytatódott a szalakóták éves monitoringja, amelynek keretében ismét megtörtént a Magyarországon költő szalakóták számának felmérése. A 2022-es, rendkívül aszályos év nem befolyásolta a hazai populáció nagyságát, a szalakóta dunántúli terjeszkedése folytatódott, immár közel kilencven pár költött ott a hazánkban

becsült közel 2500 párból. A szalakótavédelmi LIFE projekt egyik fontos eredménye az, hogy a természetes odúkban költő párok száma folyamatosan emelkedik, hiszen a fő cél az, hogy a Kárpát-medencében költő szalakótapopuláció emberi tevékenységtől függetlenül is fennmaradjon. A gyűrés is kiemelkedő évet zárt, összesen 2173 madárra került gyűrű, és több mint száz madár került meg, ebből kettő külföldön. A szegedi Fehér-tó mellett 2019-ben megnyílt Szalakóta Látogatóközpont üzemeltetését egyesületünk végzi. A Csongrád Megyei Helyi Csoportunk ökoturisztikai és környezeti nevelési programokat szervez a központban: szakvezetési túrákkal, madárgyűrészi bemutatókkal, ismeretterjesztő programokkal és ornitológiai táborokkal várja a látogatókat.

További információ: www.rollerproject.eu

KÉKVÉRCSE-VÉDELMI PROGRAM

A kék vércse hazai, 1200-1300 párra tehető állománya stabil. Mivel fészket nem épít, a költő párok számának alakulása nagymértékben függ a vetési varjú állományától, illetve a számára alkalmas élőhelyeken kihelyezett műfészkelepektől. Az MME önkéntesei és a nemzetipark-igazgatóságok természetvédelmi szakemberei az utóbbi mintegy két évtizedben több ezer vércseodút helyeztek ki, aminek következtében mára a kékvércse-állományunk legalább kétharmada műfészkekben költ. Az idő azonban ezeket az odúkat sem kíméli, akkor maradnak csak költésre alkalmasak, ha tízévente lecserélik azokat. A 2022. évben a dunántúli fészkelőhelyeken A tűzok és kék vércse hosszú távú megőrzése a magyar-szlovák határtérségben című LIFE+ projekt biztosította a ládautánpótlást, a többi helyszínen pedig az MKB Bank és zöldátalánydíjas ügyfelei juttatták a vércsüket kétszáz darab ládához.

Kezdeményeztük a kék vércsék angolai telelőhelyének védelmét a Külgazdasági és Külügyminisztériummal közös projekt (www.falcoproject.eu) keretében. A föld legnépesebb ragadozómadár-gyülekezőhelyének megőrzésére nemzetközi összefogást hirdettünk. Munkatársaink az angolai partnerekkel közösen elkezdtek egy olyan természetvédelmi akcióterv kidolgozását, melynek megvalósítása biztosíthatná, hogy ez az egyedülálló jelenség hosszú távon fennmaradjon. Delegációnk 2022 novemberében Luandában járt, aminek során a partnerintézmények képviselőivel megkezdődött a több hónapos előkészítő munka.

További információ: www.falcoproject.eu

KERECSENSÓLYOM-VÉDELMI PROGRAM

A kerecsensólyom védelmét célzó tevékenységeink – különböző programok keretében – 2022-ben is tovább folytatódtak. E programok közül a legjelentősebb 2022. szeptember 1-én indult, a LIFE21-NAT-HU-LIFE (101074704) SakerRoads – A kerecsensólyom védelme az Észak-Alföld régióban című LIFE program, amely 2028. november 30-ig tart.

Kora tavasszal, az elmúlt évekhez hasonlóan, a kerecsensólyom-fajmegőrzési programban részt vevő kollégák segítségével február elejétől ellenőriztük a kerecsensólymok fészkefoglalását, illetve később a fiókák számát, hogy megállapíthassuk költési sikerüket. Országosan 175 fészket foglaló párt sikerült felderíteni. Ezenkívül még 17 revírben láttak sólymokat, de azokról nincs további információnk. 152 pár költött sikeresen. A sikertelen költések száma 23 volt. A kirepült fiatalok, illetve a fészkekben utoljára látott fiókák száma 444 volt összesen. A fiókák fészkenkénti eloszlása a következő volt: 16 fészkekben egy,

32 fészkekben két, 60 fészkekben három, 36 fészkekben négy, nyolc fészkekben öt fióka. Az átlagos költési siker 2,9 fióka/fészkek volt.

A program keretében a Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. (MAVIR) segítségével tovább folytatódott egy nagyfeszültségű távvezeték tartóoszlopán műfészkekben költő kerecsensólyompár költésének webkamera segítségével történő megfigyelése. A projekt keretében 2022-ben az ország különböző részein lévő kerecsensólyom-fészkekhez a fiókanevelés időszakában (május vége – június eleje) a zsákmányállatok meghatározása érdekében összesen 18 vadfigyelő kamerát helyeztünk ki. E kamerák képeinek kiértékelése folyamatban van. A MAVIR az Agrárminisztériummal, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel, valamint a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.-vel együttműködve 13. alkalommal szervezett nemzetközi madárvédelmi konferenciát Tatán. Az előadók révén az idén is számos új madárvédelmi tevékenységet ismerhetett meg a magyar közönség a nagyvilágból.

További információ: www.sakerlife3.mme.hu

PARLAGISAS-VÉDELMI PROGRAM

A parlagi sas magyarországi költő állományát 2022-ben 390 és 430 pár közé becsültük, amely egy több évtizedes lassú növekedés eredménye, hiszen

a nyolcvanas években még a kipusztulás szélén állt a faj Közép-Európában. Összesen 388 aktív parlagisas-fészket sikerült felderíteni, amelyek közül tavasszal 337 pár kezdett bizonyítottan költésbe, de 65 költés (19%-uk) meghiúsult, így végül 272 sikeres fészkből 520 fióka repült ki (1,54 fióka/költő pár, 1,91 fióka/sikeres pár). A fiókák közül 133 példány (26%-ukat) egyedi jelölőgyűrűvel láttunk el, valamint tollmintáikat genetikai azonosítás céljából begyűjtöttük.

A költések ellenőrzése során a szülőmadarak vedlett tollait is összegyűjtjük, hogy a költő egyedeket zavarás nélkül, genetikai módszerekkel nyomon tudjuk követni. Az összegyűjtött zsákmánymaradványok segítségével pedig az egyes párok táplálkozási szokásairól szerzünk pontos információkat, amelyek szintén fontos adatokkal szolgálnak a fajmegőrzési programok számára. A magyarországi parlagisas-állomány felmérése 2022-ben a PannonEagle LIFE+ (LIFE15NAT/HU/000902) projekt keretében, az Európai Unió LIFE Nature programjának támogatásával és az Agrárminisztérium társfinanszírozásával valósult meg. A 2023-ig tartó projekt öt ország szervezeteinek részvételével az egész Kárpát-medencei parlagisas-állomány védelmét célozza, elsősorban az illegális ragadozómérgezés visszaszorításával. További információk és letölthető dokumentumok a PannonEagle LIFE projektről a www.parlagisas.hu honlapon találhatóak.

További információ: www.parlagisas.hu

<https://imperialeagle.eu/>

<https://www.facebook.com/PannonEagleLIFE>

TÚZOKVÉDELMI PROGRAM

A 2016 és 2023 között zajló, osztrák–magyar együttműködésben megvalósuló LIFE15/NAT/AT/000834 számú, A tűzok határon átnyúló védelme Közép-Európában című LIFE projekt keretében zajló tűzokvédelmi feladatok a Kárpát-medence tűzokállományát fenyegető legfontosabb veszélyeztető tényezők mérséklésére, kezelésére irányulnak. A projektben megvalósuló munka legjelentősebb része a kifejlett tűzokok számára a legfőbb veszélyforrást jelentő középvezetőségű légvezetékek földkábellel történő kiváltása, de egyéb akciókkal is – mint például a faj ökológiai igényeihez igazodó mezőgazdasági művelés elősegítése és a jó gyakorlatok terjesztése, valamint a predációs veszteségek csökkentését célul kitűző, térségi szintű ragadozógazdálkodási tevékenység megvalósítása – igyekszik hozzájárulni ahhoz, hogy a Kárpát-medencei tűzokállomány a projekt kezdete óta tapasztalt kismértékű, de folyamatos növekedését hosszú távon fenntartsa. A tűzokvédelmi LIFE projekt keretében 2022-ben is folytatódott a tűzokok (csibék és öreg tyúkok) jeladózása és az abból nyert adatok feldolgozása, amelyek térinformatikai modellekben való elemzése a tűzokélethelyek hosszú távú megőrzéséhez szükséges intézkedések megalapozását és a veszélyeztető tényezők hatásainak alaposabb megismerését szolgálja.

A tűzokbarát gyep- és szántóföldi gazdálkodás szakmai megalapozása és elterjesztése érdekében a földhasználat mikéntjét meghatározó agrártámogatások 2022-ben lezárult tervezéséhez szakmai fórumokon képviseltük a védelmi intézkedések támogatását és az MME közös agrárpolitikával (KAP) kapcsolatos álláspontját. Hangsúlyozottan képviseltük az agrártáj természetközeli élőhelyfoltjainak védelmét, a termőhelyi adottságoknak megfelelő művelés, az időszakos vízállások megőrzésének és a mozaikos mezőgazdasági földhasználat támogatását. A Covid-járvány miatt az elmúlt években visszaszorult személyes megjelenések újra előtérbe kerültek, de emellett a természetbarát gyepgazdálkodás bemutatását szolgáló online e-learning-tananyagunk és egyéb tájékoztató anyagaink továbbra is népszerűek, amelyek 2022-ben elsősorban gazdálkodóknak készült rövid ismertetőfilmekkel is kiegészültek.

További információ: www.tuzok.hu

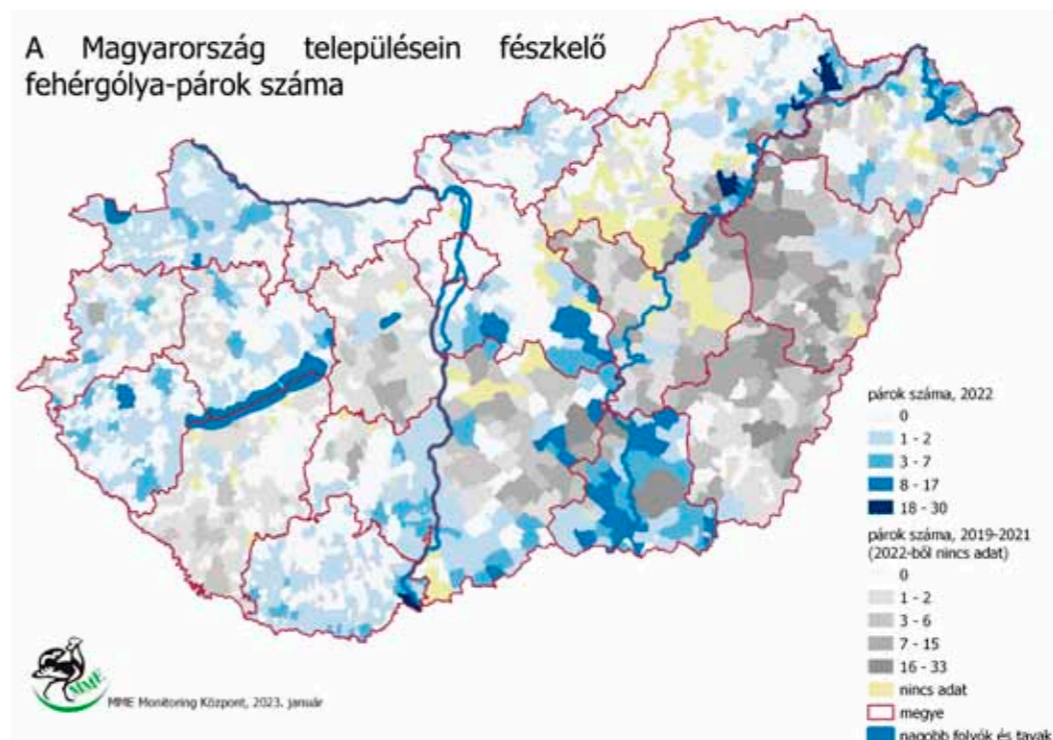
FEHÉRGÓLYA-VÉDELMI PROGRAM

Az ország fehérgólya-állományának mintegy feléről gyűjtöttünk adatokat 2022-ben is. Az év végéig közel kétszáz felmérőtől 3391 fészkelőhelyről érkezett be információ, amelyekben 1626 sikeres gólyapár és 276, fiókat végül nem repítő fészkelő pár lakott. Az extrém száraz és meleg időjárás ellenére az átlagosnál kicsit jobb, de nem kiemelkedő volt a költési eredmény. A sikeres párokra számolt átlagos fészkenkénti fiókaszám 2,77, az összes költő párra számított pedig 2,33 volt. 4100 pár körülire becsültük a 2022-ben Magyarországon fészkelő gólyapárok számát. Megújult az MME online gólyás adatbázisa is. A közel két évtizedes honlap születésekor országosan egyedülálló szolgáltatást is tartalmazott a fészkek helyének Google Térkép-es bemutatásával, és egészen mostanáig kitűnően betöltötte feladatát, de napjainkra elavult. Az új adatbázisban továbbra is megtalálható a korábban rögzített közel 14 ezer fészkek, 118 ezer költési adat,

55 ezer napi megfigyelés és 67 ezer fotó. Kialakítását a Közös a természetért elnevezésű, LIFE NGO4GD/HU/000037 számú projekt keretében az Európai Bizottság LIFE Nature alapja támogatta.

További információk és az új adatbázis elérhetősége: termeszeten.mme.hu/golyales

RÁKOSIVIPERA-VÉDELMI PROGRAM

2022. év végén lezárult A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a pannon régióban című LIFE projekt harmadik éve. A projekt keretén belül 2022 tavaszán befejeződött a Rákosivipera-védelmi Központ szabadtéri terráriumainak újjáépítése. Így a duplájára nőtt férőhelyeknek köszönhetően a korábbi évekhez képest még több ivarérett rákosi viperát tudunk párba állítani. Az április közepén megfigyelt párzások után augusztus első három hetében negyven nőstény rekordszámú, összesen 542 utódot (257 hím és 285 nőstény) hozott a világra. Az ideai szaporulattal együtt – a faj megőrzése céljából 2004-ben életre hívott program indulása óta – eddig összesen 4368 kígyó született a központban. Emellett a Szegedi Vadasparkban bemutató céllal tartott viperák egy nem várt utóddal gyarapították az állományt. Az esemény különlegessége, hogy a három, tenyésztésből kivont nőstény már három éve nem találkozott hímmel. A jelenség magyarázata extrém hosszú ivarsejtárolás vagy szűznemzés lehet, amit genetikai vizsgálat fog tisztázni.

Július végén a Kiskunsági Nemzeti Park két – előzetes vizsgálataink alapján alkalmasnak tűnő élőhelyi feltételeket biztosító – gyepterületén összesen ötven rákosi viperát engedünk szabadon. A Felső-Kiskunságban elengedett viperák számára az új környezethez történő minél könnyebb alkalmazkodást segíti elő, hogy a megszokott szabadtéri terráriumaikban búvóhelyet biztosító, kerámiából készült mesterséges telelőüregekből élőhelyenként ötöt előre letelepítettünk. Ezekbe az üregekbe helyeztük el a legalább három-négy éves ivarérett egyedeket, amelyek között vemhes nőstény példányok is voltak. A program indulása óta eltelt közel húsz év folyamán összesen 723 rákosi vipera került tíz természetes élőhelyre, és a jövőben is azért dolgozunk, hogy őket még sok fajtársuk követhesse. Szeptember első szombatján ismét megrendezésre került a Rákosi Vipera Napja. A már hagyományvá vált rendezvénysorozat célja, hogy a Rákosivipera-védelmi Központban és az ország több állatkertjében (a Fővárosi Állat- és Növénykertben, a Nyíregyházi Állatparkban, a győri Xantus János Állatkertben és a Szegedi Vadasparkban) minél több emberrel ismertessük és szeretessük meg hazánk fokozottan védett hullófaját, a rákosi viperát.

További információ a programról: www.rakosivipera.hu

ÉLŐHELYEK ÉS NATURA 2000 TERÜLETEK VÉDELME

Az MME élőhelyvédelmi munkáját, illetve ehhez csatlakozó projekteket a Természetvédelmi Osztály (TVO) koordinálja. A TVO feladatkörébe tartoznak a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzésével és kezelésével kapcsolatos feladatok, valamint a védett és Natura 2000 területekkel, illetve utóbbiakon belül az IBA-területekkel kapcsolatos egyesületi kommunikációs, tervezési és szakpolitikai tevékenységek. A mezőgazdasági élőhelyekkel kiemelten foglalkozó tűzokvédelmi LIFE projekt (www.tuzok.hu), illetve lásd a projektről szóló fejezetet) mellett a LIFE IP GRASSLAND-HU, illetve a 2022. évben záródó OAKEYLIFE projektekben végzett feladatok jelentették az élőhelyvédelmi munkát. Az osztály üzemelteti a www.natura.2000.hu tájékoztató honlapot, amely 2022-ben elkezdett kiegészülni gazdálkodóknak szóló térképes modullal a LIFE IP GRASSLAND-HU keretében. Az év során nemcsak újabb Natura 2000 fenntartási tervek készítésén dolgoztunk, de néhány Natura 2000 terület úgynevezett céldokumentumát is elkészítettük. Az osztály további fontos feladata a természetvédelem számára fontos célcsoportokkal – gazdálkodók, erdészek, vadászok – való kapcsolattartás, egyeztetés. Ezzel összefüggésben a közös agrárpolitika nyomon követése, az új EU-s költségvetési ciklus kapcsán zajló tervezés követése, abba szakmai inputok összefogása is a TVO palettáján szerepel. Élőhely- és területvédelmi tevékenységünk szervesen kapcsolódik a BirdLife európai szintű, hasonló témájú aktivitásához.

További információk: www.natura.2000.hu, tuzok.hu

MADÁRÁLLOMÁNYOK NYOMON KÖVETÉSE

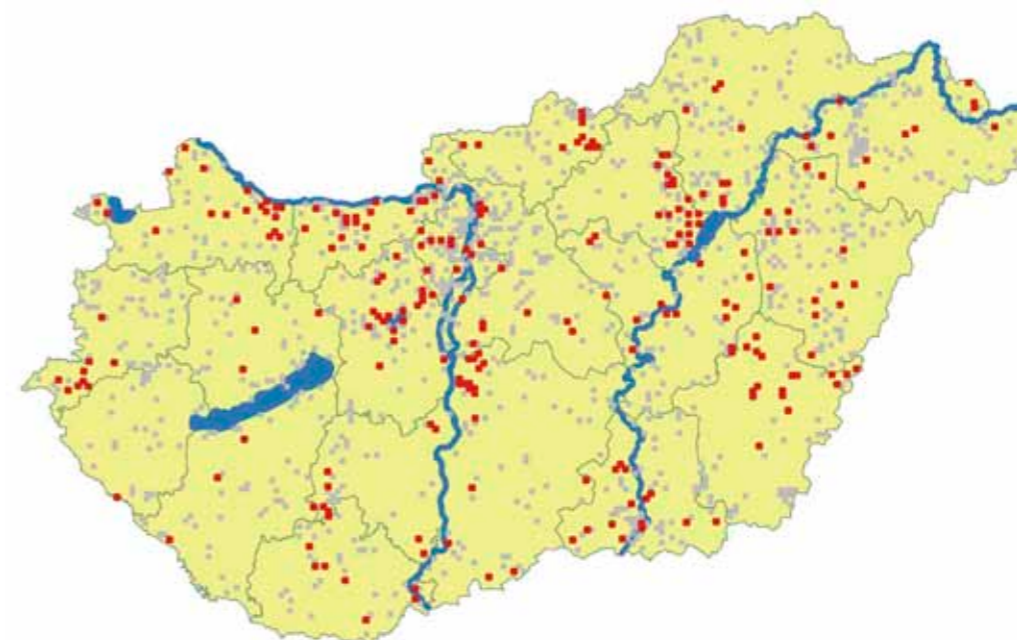

Egyesületünk működteti hazánk egyetlen, az ország egész területéről adatokat gyűjtő, elsősorban madarakra, illetve kételtű- és hullófajokra koncentráló Monitoringközpontját. A gyakori madarak állományváltozásainak nyomon követését szolgálja az 1999-ben indult Mindennapi Madaraink

Monitoringja (MMM-) program, amely két tavaszi és egy téli számlálással, szigorú, hosszú távon összehasonlítható protokoll alapján vizsgálja a költő és telelő állományok trendjeit. 2022-ben mintegy 250 darab 2,5x2,5 km-es UTM-négyzetben történtek felmérések. Fontos mérföldkő volt, hogy a 2021-ben megjelent, a terepi adatgyűjtést szolgáló Turdus applikáció 2022-től már az MMM-felméréseket is támogatja.

Az MMM-program alapján készült állománytrendek számítanak az egyik legalapvetőbb indikátornak a biológiai sokféleség változásának értékelésében. Az adatokat átadjuk a gyakori madárfajokat monitorozó páneurópai rendszer (PECBMS) részére is.

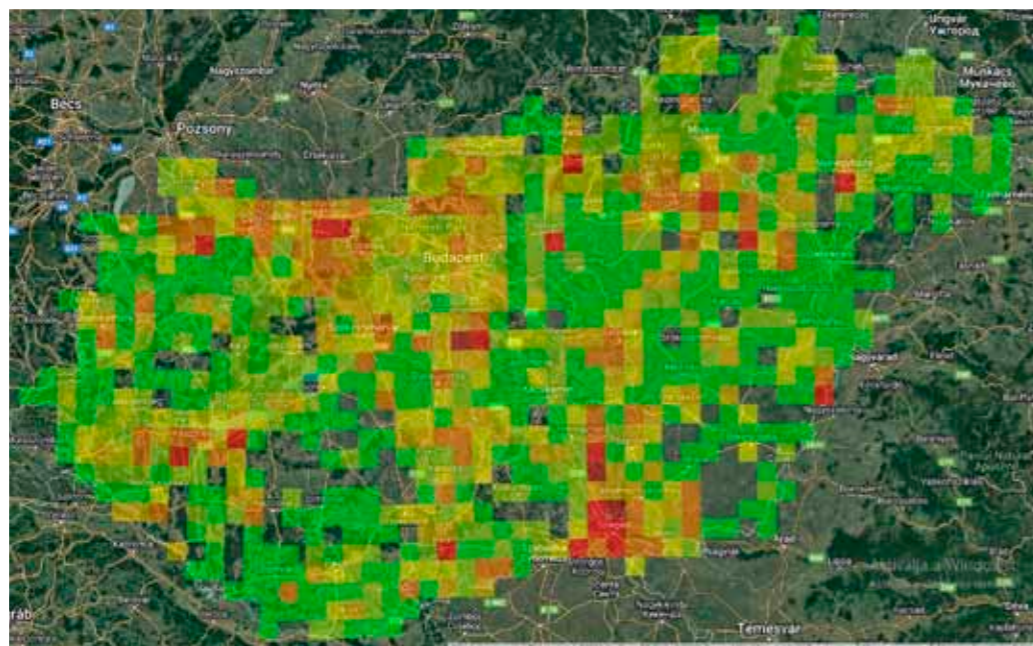
További információk, friss állománytrendek: www.mmm.mme.hu

A Madáratlasz program (MAP) igen fontos eredményeként 2021 őszén elkészült a Magyarország madáratlasza című könyv, melynek 2022 júliusában megjelent a második, javított és kiegészített kiadása (424 fajjal). A könyv elektronikus formában is elérhető az MME honlapján, továbbá megvásárolható az MME Boltban. A MAP-program nem ért véget a könyv kiadásával, a MAP-adatbázis továbbra is a madártani adatok fő gyűjtőportálja. Jelenleg mintegy 37 millió adatrekord található benne, amely folyamatosan gyarapszik. Az adatok hozzájárulnak a madarak mozgalmait kontinentális léptékben ábrázoló EuroBirdPortal működtetéséhez is.

További információk: www.map.mme.hu

A könyv elérhetősége: www.madaratlasz.mme.hu

A *Közösen a természetért* elnevezésű, LIFE NGO4GD/HU/000037 számú projekt keretében kezdtük el a *TermészetLesen program és adatbázisok* kialakítását. Ennek keretében elsősorban a laikus természetkedvelő közösséget szeretnénk bevonni az adatgyűjtő munkába, és 2022-ben megújítottuk a gólyafészkek-adatbázisunkat *Gólyales* néven, az év végén pedig elindítottuk a *Téli madárles* programot. 2023-ban elindul a *Fecskeles* és *Tavaszi természetles*, és mindezek a *Turdus* terepi adatgyűjtő applikációban is elérhetőek. A projektet az Európai Bizottság LIFE Nature alapja támogatja.

További információk: www.map.mme.hu

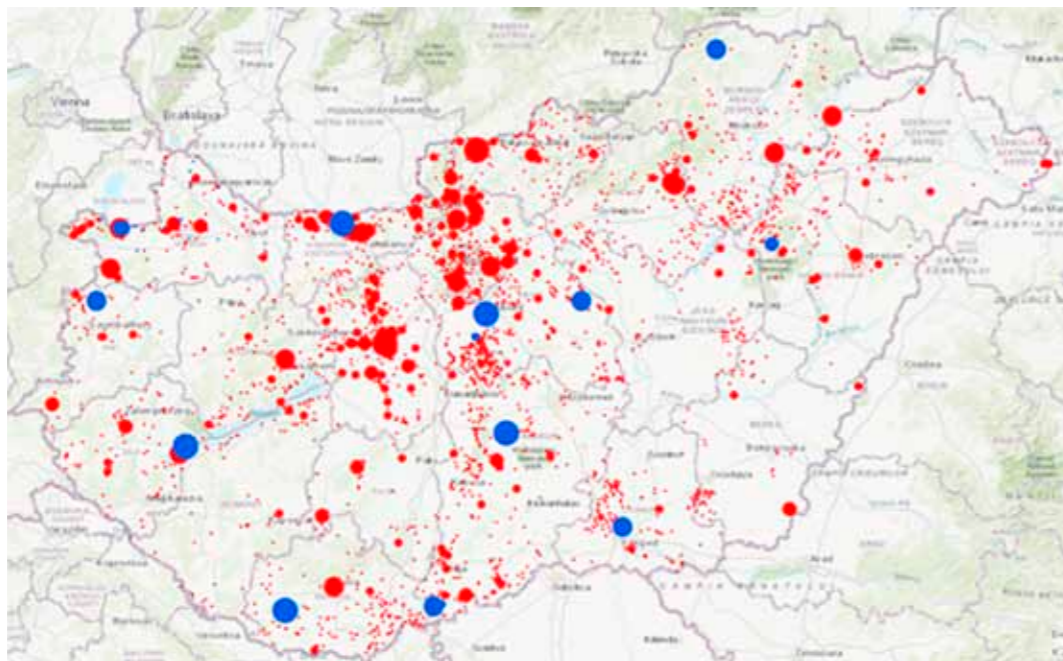

MADÁRGYŰRÜZÉS

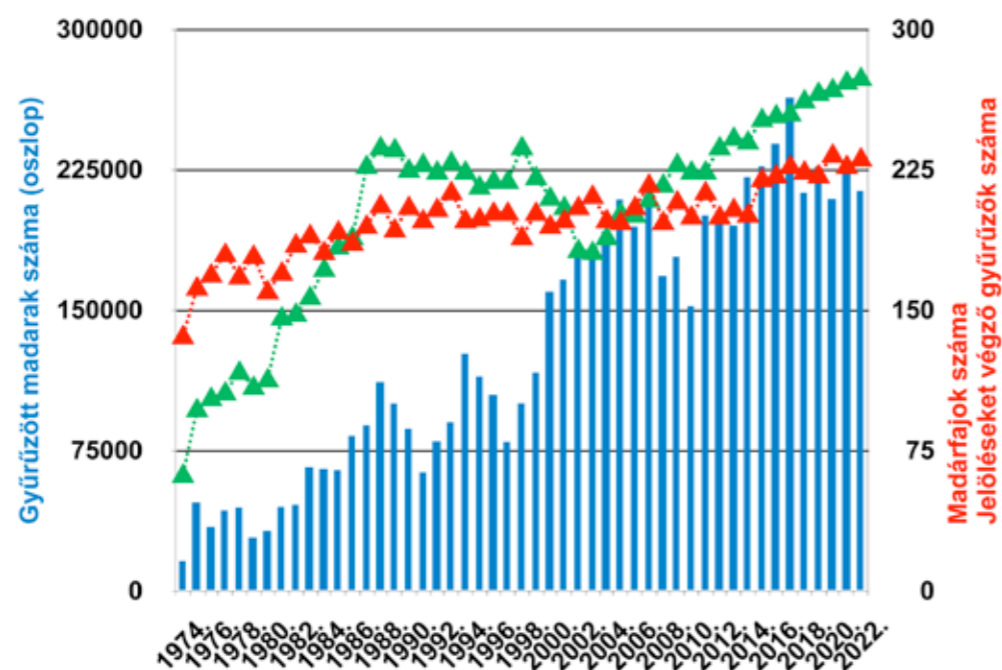
Az MME Madárgyűrűzési Központja 1976 óta a hazai madárgyűrűzés szakmai irányító szervezete: nyilvántartja a magyarországi madárgyűrűzőket, kezeli a magyar madárgyűrűzési adatbankot, ami jelenleg 7,86 millió adatot tartalmaz. A központ kapcsolatot tart a külföldi társközpontokkal, valamint a madárgyűrűzés szakmai ernyőszerzetével, az Európai Madárgyűrűzési Szövetséggel (EURING, European Union for Bird Ringing), továbbá biztosítja a sorszámozott ornitológiai jelölőgyűrűket az összes hazai madárgyűrűző részére. Jelenleg 477 madárgyűrűző van a rendszerünkben, akik közül 297 aktív státuszú. A madárgyűrűzők jelentős része az MME tagja. 2022-ben Magyarországon összesen 231 madárfaj 213483 példányát jelölték meg, legnagyobb számban szencinegét (26986 példány), cserregő nádiposztát (18037 pld.), foltos nádiposztát (16299 pld.), barátposztát (16218 pld.), füstifecsét (13454 pld.), vörösbegyét (12252 pld.) és kék cinegét (10999 pld.) A meggyűrűzött madarak egy része fiókakorban kapta az egyedi azonosítót, összesen 97 madárfaj 24718 példány. A gyűrűzések és visszafogások közel fele a 12 madárgyűrűző állomáson történt, amelyeken standard mintavételezéssel folyik a kutatómunka. 2022-ben összesen 33935 visszafogási adat érkezett a Madárgyűrűzési Központba. Az ornitológiai (fém) jelölőgyűrű mellett teleszkóppal vagy akár szabad szemmel is leolvasható színes, egyedi kóddal ellátott műanyag jelölőgyűrűket vagy színkombinációs jelöléseket is alkalmaznak a madárgyűrűzők. 2022-ben 75 madárfaj 7166 egyedére került ilyen színes jelölés. 2022-ben az MME Madárgyűrűzési Központ munkatársai a gyűrűzési és a visszafogási adatok kezelése mellett összesen 3868 belföldi és külföldi megkerülési levelet dolgoztak fel. A Központ digitális levéltára jelenleg 76858 db file-t tartalmaz, mérete 69,0 GB. Ebben valamennyi fellelhető archív megkerülési levél szkennelt pdf másolata, valamint a mentett megkerülési e-mailek megtalálhatóak. A Tringa (T-ring application) online madárgyűrűzési adatbázist kezelő alkalmazás segítségével a gyűrűzők és a megfigyelők saját maguk is feltölthetik és kezelhetik az adataikat a madárgyűrűzési adatbankban. Jelenleg összesen 593 felhasználója van a rendszernek, jelentős részük madárgyűrűző. 2022-ben a madárgyűrűzési adatbankba került adatok 45 százalékát a felhasználók töltötték fel a Tringa rendszerbe. Az egyes madárfajok hazai monitoring és madárgyűrűzési eredményei megtekinthetők a Magyarország Madarai weboldalon. Az MME Monitoring és Kutatási Osztálya, ezen belül a Monitoring Központ és a Madárgyűrűzési Központ, valamint a hazai MME tag madárgyűrűzőket tömörítő Madárgyűrűző és Vonuláskutató Szakosztály szervezi minden évben a Madárszámlálók és Madárgyűrűzők Országos Találkozóját (MMOT). Ezen évente száz körüli érdeklődő vesz részt. A kétnapos rendezvény két nagy múltú találkozóból olvadt egybe, az MMM találkozóból és a Gyűrűzőtalálkozóból. 2022. február 12-13-i hétfőn a 6. MMOT-t szerveztük meg Budapesten a BiPi Villában, amelyen összesen 130-an vettek részt. Az első napon a Monitoring Központ éves beszámolója, az MMM program előző évi eredményeinek bemutatása, a Monitoring Központ legújabb alkalmazásainak bemutatása és a minden évben várt ajándéksorsolás zajlott. A legaktívabb megfigyelők között értékes és emlékeztető ajándékokat sorsoltak ki. A második nap egyben a Madárgyűrűző és Vonuláskutató Szakosztály tisztújító közgyűlése is volt, öt évre megválasztásra kerültek a szakosztály vezetők. A Madárgyűrűzési Központ éves beszámolója mellett a madárgyűrűző állomások mutatták be eredményeiket, fejlesztéseiket. Az MMOT nagyszerű alkalom, hogy találkozzanak az MME önkéntes adatgyűjtői és kicseréljék tapasztalataikat, de egyben minden érdeklődő számára nyitott rendezvény.

Az egyes madárfajok hazai monitoring- és madárgyűrzési eredményei megtekinthetők a Magyarország madarai weboldalon (<http://www.mme.hu/magyarorszagmadarai>).

A 2021-ben megjelölt madarak területi eloszlása, kékkel kiemelve a madárgyűrző állomásokat

Magyarországon meggyűrzött madarak évenkénti száma, valamint a jelölésekben résztvevő madárgyűrzők évenkénti száma

TÁRSADALMI KAPCSOLATOK

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület egyik fő célja a természetvédelem ügyének hatékony és széles körű képviselése. Ebben a törekvésünkben a legfontosabb célcsoportunk és egyben partnerünk a lakosság, tagjaink és önkénteseink. A munkálatokat a Központi Iroda szervezeti egységként működő Társadalmi Kapcsolatok Osztálya (TKO) koordinálja. Oktatási, ismeretterjesztő tevékenységünk gerincét a rendezvények, a Madarászovi/suli programok, ismeretterjesztő anyagok és képzések adják. A rendezvényeken történő megjelenéssel évente nagyjából 80 ezer embert, Madarászovi/suli programunkkal pedig több mint háromezer óvodás- és iskoláskorú gyermeket érünk el. Az ebben a korban történő szemléletformálás kiemelkedően fontos feladatunk. A programban 2022-ben hat oktatói munkatárs dolgozott, főként Budapest környékén, de 2022 őszén több új kolléga betanítása is megkezdődött. Az oktatási év alatt, valamint nyári táborokban év végéig nagyjából hétszáz ismeretterjesztő foglalkozást tartottunk.

2022 elején indult útjára a TKO által koordinált, kétéves Közösén a természetért! című, NGO4GD/HU/000037 számú LIFE projekt. A pályázat fő célja a lakosság bevonását célzó adatgyűjtő platformok fejlesztése, élőhelykezelési akciók szervezése, madárbarát településfejlesztési mintaprojektek beindítása, a Madárbarát Gazdálkodó márka megalapozása és e-learning-anyagok kidolgozása. 2022 decemberében elkészült a TermészetLesen, amely a lakosságnak szóló adatgyűjtő program. A Nagy téli madárles alprogrammal három hónapon keresztül gyűjtöttük az adatokat az etetőket látogató madarakról. 2022 májusában hirdettük meg a Madárbarát település mintaprojekt pályázati felhívásunkat, melyre 57 nevezés érkezett. A szakmai stáb tíz települést választott ki, és elkezdődött az igények felmérése, helyszínbemutatók, majd a madárbarát eszközök gyártása, tanösvény újratervezése. Élőhelyvédelmi munkánkhoz köszönhetően tavaly megújult a küszvágó csérek költőszigete Komárom-Esztergom vármegyében, Budapesten pedig a Jegenye-völgyben és a Homoktövis területén segítettek lelkes önkéntesek a szakmai munkánkat.

MADÁRTÁVLAT MAGAZIN

Az 1994-ben indult, negyedévente megjelenő folyóirat célja a tagság tájékoztatása. A folyóiratot az érvényes tagsági kártyával rendelkezők postai úton térítésmentesen kapják meg. A lap az egyesület tevékenységét, aktuális híreit bemutató cikkek mellett a hazai és nemzetközi madár- és természetvédelem eredményeit bemutató írásokat közöl. A Madártávlat összes korábbi lapszáma letölthető az MME honlapjáról (www.mme.hu > TUDÁSTÁR > Kiadványok > Madártávlat magazin). A cikkek kereshető adatbázisa pedig elérhető a www.matarka.hu honlapon.

TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS (CSR)

Az elmúlt évben több cég is megkereste egyesületünket, hogy CSR-irányelvükhöz igazodva némi felajánlással és önkéntes munkával járulnának hozzá természetvédelmi tevékenységünkhöz. Ezek a projektek több, a természetvédelemben érdekelt szervezet közreműködésével valósulhattak meg, melynek eredményeként több ezer négyzetméternyi területen történtek élőhelykezelési munkálatok.

MADÁRBARÁT KERT PROGRAM

A 2002-ben indult Madárbarát kert program az MME legfontosabb, társadalmi szintű, a lakosság egészségét megszólító, gyakorlati madárvédelmi kezdeményezése. A programhoz bárki csatlakozhat a regisztrációt követően, majd az ajánlott madárvédelmi tevékenységeket elvégezve megszerezheti a program nevével megegyező elismerő táblát is. A Madárbarát kert jelenleg öt alprogramot tartalmaz (lásd az alábbi táblázat).

A MADÁRBARÁT KERT PROGRAM EREDMÉNYEI A SZÁMOK TÜKRÉBEN (2002–2022)		
ALPROGRAM (MEGHIRDETÉS ÉVE)	REGISZTRÁLÓK SZÁMA 2022-BEN	REGISZTRÁLTAK SZÁMA A PROGRAM KEZDETÉTŐL
Madárbarát kert (2002)	429	7374
Madárbarát óvoda (2002)	75	1400
Madárbarát iskola (2002)	27	484
Madárbarát panel (2008)	3	79
Madárbarát munkahely (2008)	17	146
Összesen	551	9483

TÁRSADALMI TÁMOGATOTTSÁG

Kiemelten fontos tagjaink, támogatóink, partnereink, céges adományozóink, önkénteseink véleménye, valamint mind anyagi, elvi, mind pedig tevékeny szerepvállalása, hogy együttesen mozdíthassuk előbbre a madár- és természetvédelem ügyét. Munkánkat támogatói háttér nélkül nem tudnánk elvégezni. A szükséges erőforrások jelentős részét is a társadalmi háttér szolgáltatja az adó 1%-ának felajánlásával, a tagok hozzájárulásaival, a perselyadományból befolyt összegekkel és az adományozók felajánlásaival.

ADÓ 1%-OS FELAJÁNÁLÁSA AZ ELMŰLT ÉVEKBEN:

2016: 29,2 millió Ft, 6579 fő (átlagosan 4459 Ft/fő)
2017: 28,1 millió Ft, 6217 fő (átlagosan 4529 Ft/fő)
2018: 32,4 millió Ft, 6560 fő (átlagosan 4972 Ft/fő)
2019: 40,8 millió Ft, 7339 fő (átlagosan 5552 Ft/fő)
2020: 42,0 millió Ft, 6569 fő (átlagosan 6408 Ft/fő)
2021: 44,9 millió Ft, 6640 fő (átlagosan 6771 Ft/fő)
2022: 51,2 millió Ft, 6489 fő (átlagosan 7893 Ft/fő)

Ahogy a számokból kitűnik, az 1%-ot felajánlók száma csökkenést mutat, azonban az egy főre jutó felajánlások összegének átlaga emelkedett.

PERSELYADOMÁNYOK (KITŰZŐK)

A kitűzők iránti lelkesedés töretlen, és egyre többen keresik a különböző fajokat bemutató kis jelvényeket, magánemberek és cégek egyaránt, akik és amelyek partnerként kívánnak csatlakozni, így is segítve az MME munkáját. 2022-ben 207 648 kitűző talált gazdára, ezáltal 658 helyszínről 103,8 millió forint támogatás érkezett. Ugyan a háttérmunkák okoztak némi fejtörést, de önkénteseink, munkatársaink és külföldi partnereink együttes munkája töretlen volt, így kisebb-nagyobb zökkenőkkel sikerült kiszolgálni a kitűzők iránt felmerült egyre növekvő igényeket.

EGYÉNI ÉS CÉGES ADOMÁNYOK

A postai hírlevélkampányunk 2022-ben is eljutott az érdeklődőkhöz. Ahogy azt támogatóink megszokhatták, öt levélkampányban adtunk hírt az előző évben lezajlott eseményekről és tevékenységeinkről. Adományozóink száma 2022-ben tovább csökkent, 23 378 főt tudhattunk támogatóink között. Mindezek ellenére azonban az egy főre eső támogatás átlaga az előző évhez képest 1100 forinttal nőtt, és ebben az évben elérte a 7836 forintot felajánlóként.

Támogatási kategória szerint a támogatók, adományozók száma:

TÁMOGATÁSI KATEGÓRIA SZERINT A TÁMOGATÓ TAGOK SZÁMA

Arany fokozatú támogató (100 000 Ft): 42 fő

Ezüst fokozatú támogató (50 000 Ft): 181 fő

Bronz fokozatú támogató (20 000 Ft): 1644 fő

Főbb adományozók (5 000 Ft felett): 9268 fő

Kategória nélkül: 12 243 fő

Összesen: 23 378 fő

MME TERMÉSZETBARÁTOK BOLTJA

2022-ben vezettük be hagyományteremtő céllal, hogy az év madarát megjelenítő pólók a határozói grafikán kívül az adott évben egyedi dizájnnal is elérhetőek lesznek. Így tavaly a nyolc hazai harakályfélének kapott együtt helyet a pólókon. Nagy sikernek örvendett Bagyura János és Haraszthy László szerkesztésében megjelent, Magyarország ragadozó madarai és baglyai című kétkötetes könyv és Schmidt Egon Madárdalos emlékeim című kiadványa is. Az eladási listák élén a madárodúk és a plüssmadarak álltak a bolt kínálatából, de az MME márkás távcsövek is sokak kedvencévé váltak.

További információ: <http://www.mme.hu/bolt> vagy www.mmebolt.hu

A 2022-ES PÉNZÜGYI ÉV

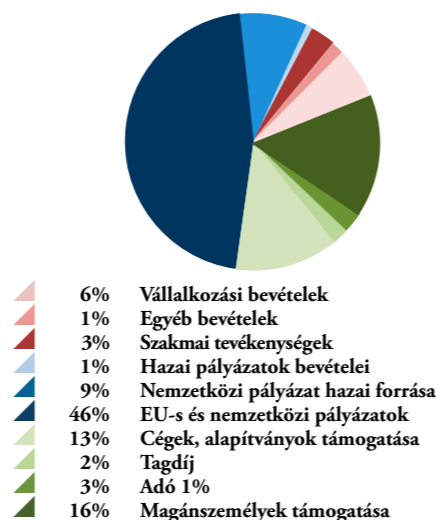
Az egyesület 2022. évben a gazdálkodási tevékenységet nézve eredményes évet zárt. Az évet 681 millió forintos nyitóval indítottuk. Az alábbi számok az egyesület költségvetésének megvalósulását pénzforgalmi alapon mutatják be, az MME éves mérlegében és eredménykimutatásában szereplő számoktól némileg eltérnek, mivel azok a számviteli szabályoknak megfelelően az évek között elhatárolásokat tartalmaznak.

A 2022. évi összes bevétel 1897 millió forint volt. A legnagyobb forrást ebben az évben is az EU-s pályázatok jelentették, amelyek az összes bevétel 46%-át tették ki. Jelentős tétel volt az ezekhez a pályázatokhoz kapcsolódó, az Agrárminisztérium és a Miniszterelnökség által biztosított társfinanszírozás is (9%). A pályázatok nagy része az EU LIFE Nature alapjából elnyert támogatás, míg egy pályázatot a Magyarország–Szlovákia–Románia–Ukrajna interregionális program támogatott.

A bevételeink másik nagy részét (20%) a magánszemélyek támogatásai tették ki. Egyre növekvő mértékben jelentik tevékenységünk alapját a magánszemélyektől kapott források: a tagdíjak (2%), adományok (15%) és az adó 1%-ának felajánlása (3%), amelyek együtt meghaladták a 384 millió forintot. Köszönet illet minden támogatónkat, hogy bíznak bennünk, és támogatják az egyesületet abban, hogy a kitűzött céljainkat elérjük!

Az év során a kiadásaink 46%-át közvetlenül a természetvédelmi programjainkra fordítottuk, 12%-át a társadalmi kapcsolatok területén ismeretterjesztési, oktatási és kommunikációs feladataink finanszírozására használtuk fel. A helyi csoportjaink munkájának költsége a teljes költségvetés 6%-át, továbbá a központi működés, adminisztráció és nemzetközi feladatok költségei 17%-ot tettek ki. A fennmaradó költségek fedezték az adománygyűjtés és a vállalkozási tevékenységünk kiadásait.

BEVÉTELEK

Összesen 1897 millió forint

KIADÁSOK

Összesen 1080 millió forint

TÁMOGATÓINK

A korábbi évektől eltérően sajnos nem tudjuk név szerint említeni kiemelt támogatóinkat, mivel a 2018. május 25-én életbe lépett új adatvédelmi rendelet erre nem ad lehetőséget. Minden kedves támogatónkak és tagunknak köszönjük egész éves támogatásukat!

Kiemelt céges támogatók:

Budapesti Közművek Nonprofit Zrt., Sandstone Kereskedelmi Kft., Evermore EOOD, Human-Art 97' Bt., Infinity Database Solutions Kft., MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli rendszerirányító Zrt., Minert Környezetvédelmi és Bányászati Szolgáltató Kft., MKB Bank Zrt., MR Holding Vagyonkezelő Kft., Swarovski Optik AG & Co KG, Vandesign-Autó Kft. Zárdai Ügyvédi Iroda

Intézményi támogatók:

Agrárminisztérium, Asociatia E-Consult Satu Mare, Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, BirdLife International, Budapest Főváros Önkormányzata, Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat, Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata, Budapest Főváros VI. kerület Terézváros Önkormányzata, Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata, CINEA (Európai Éghajlat-politikai, Környezetvédelmi és Infrastrukturális Végrehajtó Ügynökség), Cserhát Természeti És Kulturális Értékeiért Alapítvány, Dombóvár Város Önkormányzata, Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Európai Bizottság, Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Miniszterelnökség, Nemzeti Élelmiszerlánc-Biztonsági Hivatal, Nemzeti Kutatásfejlesztési és Innovációs Hivatal (OTKA), ÓNTE Nonprofit Kft., Polgári Művelődésért Oktatási, Kulturális és Tudományos Alapítvány, Societatea Ornitologică Română, Stephen W. Kuffler Alapítvány, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata, Tiszavasvári Város Önkormányzata, Törökbálint Város Önkormányzata, Pro Vértes Közalapítvány, Raptor Protection of Slovakia, Stichting BirdLife Europe, Tiszatáj Környezet- és Természetvédelmi Közalapítvány, Umweltbundesamt Gesellschaft mit beschränkter Haftung (UBA-GmbH), WWF Világ Természeti Alap Magyarország Alapítvány

Illusztrációk: Kókay Szabolcs • **Fotók:** Alföldi Dániel, Árvay Márton, Bagyura János, Bodnár Katalin, Egerer Anna, Halpern Bálint, Horváth Márton, Imre Tamás, Máté Bence, Orbán Zoltán, Palatitz Péter, Simay Gábor, Solt Szabolcs, Szekeres Levente • **Kiadványszerkesztés:** Kiss Maja, Kőménymag